

(rajonas / miestas, mokykla)

klasės (grupės) mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

2013 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis Teksto suvokimo, literatūros ir kalbos žinių taikymo testas

2013 m. birželio 7 d.

Trukmė – 1 val. (60 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar nėra užduoties sąsiuvinyje tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Užrašykite savo vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymus sutalpinkite tam paliktose eilutėse.
- Formuluokite atsakymus savais žodžiais. Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.

PASTABA: neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18			
Kalbos žinių taikymas	18			
Galutinė taškų suma	36			

TAŠKAI

Vertinimo komisija:

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

Perskaitykite tekstus ir atlikite užduotis.

1 tekstas

Kostas Ostrauskas

VAIŽGANTAS

(Ištrauka)

DZIDORIUS¹ ARTOJAS

Ateina Vaižgantas nešinas kėde.

- 1 Išdygęs laisvas, augau laisvas. Man buvo nepakenčiami bet kurie pančiai, ne tik išnykusi baudžiava.

Pastato kėdę.

- 2 Ir tapau savosios, lietuviškos visuomenės tarnas; ne, dar daugiau – jos vergas, dėl jos metų metais nebematęs, kaip skaisti saulutė šviečia ir džiugina. Kur tik kas man liepė eiti, ėjau, neatsiklausdamas, kas jį įgaliojo man liepti; bet tik visuomenės labui. Ėjau, dirbau be atodairos. Liepė būti kunigu, kad galėčiau likti savo krašte, esu, nesiskundžiu ir nusikunigavęs nesijaučiu. Liepė būti žurnalistu, buvau. Liepė būti politikos veikėju, diplomatu, revoliucionierium, vos ne anarchistu (buvau kviestas vieno tilto sprogdinti), buvau. Liepė „profesoriant“, profesoriavau. Jei būtų liepę važiuoti pas anglų karalių, turbūt būčiau važiuojęs savo gėdai.
- 3 Tikėkite manim, ne iš ambicijos aš visur kišuos ar duoduos kišamas, bet kad toks jau būdas: negaliu nebūti ten, kur žmonės ką bendra dirba.

Peržvelgia visus.

- 4 Vyručiai, argi jūs nežinote, kas aš esu? Taigi atkartuju: esu ultraliberalas², ultraprogresistas³, ultrademokratas, ultrataučius⁴, ultratinginys, ultraarogantas⁵, ultraindividualistas – visai nepataisomas...
- 5 Aš tai ne iš tuštybių prisipažįstu, ne dėl atsisakymo Tėvynei tarnauti, bet dėl palengvinimo savo sąžinės: dirbsiu, ką sugebėsiu, kaip išmanysiu.
- 6 Į kokią dūdą reiks pūsti? Bet aš ir žinodamas nepapūsiu taip, kaip man liepta.

Atsisėda.

K. Ostrauskas. Čičinskas ir kiti: dramos ir mikrodramos. Vilnius: Baltos lankos, 2002.

¹ Dzidorius – liet. trumpinys iš Izidorius.

² Ultra – viršijęs saiką, peržengęs ribas.

³ Progresistas – labai progresyvus.

⁴ Taučius – tautininkas.

⁵ Arogantas – išdidus, pasipūtėlis.

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
1. Remdamiesi remarkomis, įvardykite kūrinio ištraukos veikėją.			
	(1 taškas)	—	—
2. Paaiškinkite, kuo prieštaringa veikėjo situacija, atskleidžiama 1–2 pastraipose.			
	(2 taškai)	—	—
3. Teksto veikėjo nuostata visuomenės atžvilgiu sąmoninga ir ilgalaikė.			
3.1. Įvardykite tą nuostatą.			
	(1 taškas)	—	—
3.2. Įvardykite sintaksinę kalbinės raiškos priemonę, kuria ši nuostata išreiškiama.			
	(1 taškas)	—	—
4.1. Ženklu X pažymėkite, koks teksto tipas vyrauja šioje ištraukoje.			
A Pasakojimas ☐			
B Samprotavimas ☐			
C Aprašymas ☐			
4.2. Atsakymą argumentuokite.			
	(2 taškai)	—	—
5. Remdamiesi visu tekstu, paaiškinkite, kas veikėjui yra laisvė. Nurodykite du aspektus.			
	(2 taškai)	—	—
Iš viso (maks. 9 taškai)			

2 tekstas

Kaunas, 1926 m. balandžio 7 d.

Mano Meile¹!

- 1 Per pat Velykas išsiųstuosius Tavo gaidžio kiaušinius aš gavau kaip tik šiandien vakare, kai vištos kiaušinius jau pabaigėm. Vis dėlto ačiū už gražų atminimą per tas brangias šventes.
- 2 Klausy, kodėl aš neberašau. O ką gi berašysi, kai niekas nepadeda. Rašai rašai žmogus, o tau tik šiek tiek šnipšteli, daugiau nieko. Kai parašai geriam žmonėm – katram laikraščiui ar šiaip jau mylimam asmeniui, tai tau honorarą užmoka ar bent žodžiais pamalonina. O kai parašai giminėm, tai tik pinigų paprašo, daugiau nieko. Ir mano santykiai su Tavim <...> tik oficialūs, reikalui ištikus. Mylimų mergaičių aš nebeturiu, mat pasenau. Jūs, patys artimieji, man savo širdžių neparodot, tai ir man nėra kam senatvėj pasiguosti.
- 3 Belieka vieni išoriniai dalykai – apie orą, apie pilvą ir kitus galus, paliekant širdį ir visą dūšią² ilgesio vanagams lesti. Apie tai ir rašysiu.
- 4 Oras pas mus tebėra šaltas. Vos aną pirmadienį Nemuno ledai baigė išeit pro Veliuoną. <...> O mano pilvas tai, ačiū Dievui, vis didesnis auga. Vasarą buvo tik 77 kilogramai, po Palangos rados 80 kilogramų, o, išpasninkavus³ šią šventą gavėnią⁴, jau – 82 kilogramai. Taip ir vargstu vargelį: nei susiriest, nei išsitiest; vaikšiot reikia pilvą atkišus, anot Kazio Rimkioko, – smailu pilvu; o batus nuslauti ir visiškai sunku. Dievui ant garbės su tokia sveikata. Kad nors badas užeitų ar tiek daug neuždirbčiau, tai būtų nebe tiek blogiau. O tavo gi pilvas koks? Gal vis toks kiauras, nieko nesulaiko?

Tavo dėdė Smailiapilvis

Vaižgantas. Laiškai Klimams. Vilnius: *Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas*, 1998.

¹ Vaižganto laiškas jo sesers Severijos Tumaitės-Mėginienės dukteriai Barborai.

² Dūšia – siela, jausmai.

³ Pasninkauti – susilaikyti nuo kai kurių valgių (mėsos, pieno) ar apskritai nuo ko nors.

⁴ Gavėnia – pasninko laikas, septynios pasninko savaitės prieš Velykas.

6. Atidžiai perskaitykite pirmą laiško pastraipą.

6.1. Įvardykite, už ką rašantis dėkoja adresatui.

(1 taškas)

6.2. Paaiškinkite, kokia užuomina išryškėja pirmame sakinyje.

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
7. Dėl kurios priežasties rašantysis vengia rašyti laiškus giminaičiams? Atsakymą pagrįskite remdamiesi 2–3 pastraipomis.			
	(2 taškai)	—	—
8. Paskutinėje laiško pastraipoje išryškėja būdo bruožas, svarbus rašančiojo asmenybei suvokti.			
8.1. Įvardykite šį būdo bruožą.			
	(1 taškas)	—	—
8.2. Paaiškinkite, kodėl jis geriausiai atskleidžia rašančiojo asmenybės brandą.			
	(1 taškas)	—	—

Iš viso (maks. 6 taškai)		
----------------------------------	--	--

Bendrasis klausimas (tekstų lyginimas):

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
9. Baigdami sakinius, paaiškinkite, kas sieja ir kas skiria šiuos du tekstus:			
9.1. Tekstus sieja kalbėjimo būdas: abiem tekstams būdinga _____			
	(1 taškas)	—	—
9.2. Tekstus skiria to paties asmens skirtingos gyvenimo sritys: pirmajame dominuoja _____ sritis, o antrajame – _____ sritis.			
	(2 taškai)	—	—

Iš viso (maks. 3 taškai)		
----------------------------------	--	--

Taškų suma už teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)		
--	--	--

KALBOS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

1 užduotis. Raskite sakinyje išplėstinį dalyvinį pažyminį, jį pabraukite, pakeiskite šalutiniu pažyminio dėmeniu ir užrašykite visą sudėtinį prijungiamąjį sakinį.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Iš Vaižgantą gerai pažinojusių žmonių užuominų matyti, kad ne visuomet lengva jam buvo „sūnaus palaidūno“ ir „visuomenės nuotaikų barometro“ kaukė.

(2 taškai)

2 užduotis. Raskite ir pabraukite frazeologizmą, paaiškinkite jo prasmę.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Man rodos, realusis melas žalingesnis už poetiškąjį. Matai, kokią progą davei liežuviams paleisti.

(2 taškai)

3 užduotis. Įrašykite nebaigtų žodžių dalis.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Vaižgantas mums paliko daug_____ (prieiv., aukštesn. l.), negu galėjo. Šviesiausia asmenybė. Jam galima pastatyti paminklą, kad iš tolo matyt_____ (veiksm., sangr., tar. n., 3 asm.), kokiam reikia būti kiekvienam mūsų tautiečiui. Jis prie visų pats prieidavo ir prašnekindavo, su juo kalbėdamas jaut_____ (veiksm., sangr., tiesiog. n., būt. k. l., vns., 2 asm.) kaip artimas, kaip tautietis. Sunku rasti kitą žmogų, taip mėg_____ (dalyv., veik. r., būt. k. l., vyr. g., vns., gal.) darbą, veiklą. Taip ir gyveno kažkur toli, laikin_____ (būdv., įvardž., mot. g., vns., kilm.) sostinės užkampyje, didelis ir giedras žmogus.

Nejaugi, be Vaižganto, neliko nieko švent_____ (būdv., nelyg. l., bev. g.)?

(3 taškai)

Taškų suma (maks. 7 taškai)		
-----------------------------	--	--

4 užduotis. Įrašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Aleksiukas buvo iš didelio b____rio vaikų, kuriam vadovavo Didysis Juzas, o Aleksiukas tenkinosi antr____j____ vieta. Atmena jis save smulkų išt____sėlį, įdegusį net pilvą, kiek jo buvo matyti iš po baltų drob____nių marškinėlių. Ir kepurę, jo galvai pirktą, d____vėjo.

Jis š____kštus nebuvo. Daug ko tėvai jam neg____nė. Duodavo tad Aleksiukas draugams dovanų, kad jį gerbt____. Jei reikėjo gal____nėtis, visados mokėjo atsikalbėti, kad dėl tokių štai prieža____čių to daryti tikrai negal____s. Ir skubėdavo pridurti, kad (ne, kartą) _____ jau rodė savo gal____.

Gudrumo Aleksiukui netr____ko. Jei Didysis Juzas sakėsi paž____stantis visus lizdus, tai Aleksiukas žinojo visus padavimus apie kiekvieną ap____linkės kalnelį ar krūmą, o ko nežinojo, tą pats suk____rė.

Aleksiukas ir jo draugai (vis, gi) _____ buvo vaikai teisingi. Jei svetimų obuolių (šiek, tiek) _____ ir pasiraškė, tai ne vogdami, nes visi savo sodus turėjo. Tik kam obuoliai dr____sta per tvorą į svetimą pusę nusvirti? Į patį sodą vaikai niekados n____jo.

(4 taškai)

5 užduotis. Kur reikia, padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Aš rodos jau esu Tau rašęs kad būsi pusžmogis. Taip bus jei Tu gimusi ankštame žmonių skruzdėlyne Paryžiuje nepakeisi požiūrio.

Mieste žmonės gyvena kaip pelės sulindusios į urvus. Miega ilgai kol koks skambalas pažadina. Tada bėga į kitą urvą dirbti. O džiaugsmų duoda vėl kurio dirbtinai apšviestas urvelis.

Kokie miestelėno džiaugsmi? Gatvė ir pats sau. Štai pasipuošia mergelė aguona raudonoji ir mano kad visi turi ja džiaugtis. Žiūrėti vien į save tai lygu dievaičiui atsisėdo įsižiūrėjo į savo bambą ir galvoja o matyti kad jam niekas nerūpi.

Ne Eglute! Patys sau mes ne džiaugsmas. Save praturtinti iš savęs neįmanoma tai būtų pilstymas vandens tame pačiame šulinyje. Turto ieškoma šalia savęs jis susinešamas į save.

Didžiausias žmogaus turtas tai gamta mūsų pasaulis. Reikia kaimo kad jis užpildytų miesto tuštybę kaimo kuris parodo mums kaip bet kuris gyvis atsiranda ką veikia ir kaip pasišalina.

(4 taškai)

Taškų suma (maks. 8 taškai)

6 užduotis. Pabraukite skliausteliuose pateiktą taisyklingą variantą.

Juozas Tumas-Vaižgantas su ypač dideliu entuziazmu darbavosi universitete. Skaitė niekada neskaitytą paskaitų kursą, rašė, spausdino knygas. Tai padėjo jam tapti (profesionalesniu / profesionaliesniam). Į auditoriją Vaižgantas įlėkdavo nešdamas po pažastimi didelį portfelį, prikimštą (knygomis / knygų). (Skaitant / skaitydamas) paskaitą, Vaižgantas laikė pakėlęs prieš save (abiejų / abejų) rankų tris pirštus – lyg turėtų žiupsnelyje (kokį / kokį tai) gležną daiktą. Jo vaizdingi žodžiai lengvai tekėjo, balsas buvo aiškus. Ir aš klausiau jo paskaitų, išlaikiau (bendrojo / bendro) kurso lietuvių kalbos ir literatūros egzaminus.

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma už kalbos žinių taikymo užduotis (maks. **18 taškų**)

Kalbos taikymo užduotys parengtos pagal J. Aistį, A. Nyką-Niliūną, J. Šukį, J. Tumą-Vaižgantą. Kalbos taikymo užduotims rengti naudota literatūra:

Vaižgantas. Laiškai Klimams. Vilnius: *Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas*, 1998.

Vaižgantas. Pragiedruliai. Vilnius: *Vaga*, 1969.

Neužmirštas Vaižgantas: atsiminimai, esė, laiškai. Vilnius: *Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla*, 2009.

TESTO VERTINIMAS TAŠKAIS

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Vertinimas	
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18		
1 užduotis	9		
2 užduotis	6		
Bendrasis klausimas (tekstų lyginimas)	3		
Kalbos žinių taikymas	18		
1 užduotis	2		
2 užduotis	2		
3 užduotis	3		
4 užduotis	4		
5 užduotis	4		
6 užduotis	3		

Testo vertinimas taškais**36**